

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА СИСТЕМИ ІНТЕГРАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Підготовка компетентного економіста, який відповідає вимогам сьогодення, має якості, знання та вміння, необхідні для конкурентоспроможності та життєздатності, неможлива без побудови відповідної системи економічної освіти. Адже, на думку Л. І. Нічуговської, існуюча практика підготовки економістів зменшує можливості майбутніх спеціалістів у розв'язуванні прикладних задач, аналізі проблемних ситуацій і в прийнятті оптимального рішення в умовах невизначеності; у використанні структурно-логічного аналізу з метою виявлення найбільш суттєвих факторів економічного, фінансового, виробничого, управлінського ризику; у дослідженні об'єктів з позицій системного аналізу [1] тощо.

Для підвищення якості навчання фахівців галузі економіки та фінансів пропонуємо створити *систему інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів* (надалі СПП МЕ), яка інтегрує існуючі вітчизняні та закордонні концепції навчання економістів, конкретизувавши її до інструментального рівня, послідовно охоплюючи всі основні компоненти та етапи процесу професійної підготовки: її цілі, мотивацію, зміст, види, методи, засоби та форми навчання. Саме інтегративна система сприяє вихованню ерудованої людини, яка має цілісний світогляд, систематизовані знання та нетрадиційно підходить до розв'язання проблем.

Систему інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів ми визначаємо як динамічну, цілеспрямовану, нерівноважну, відкриту, нелінійну систему, яка може бути як керованою, так і самоорганізуючою; відповідну до попиту сучасного ринку праці, здатну мобільно реагувати на зміни в політичній, економічній та соціальній ситуації, на зміни в освіті, передбачати перспективний розвиток спеціальності.

Метою статті є відтворення структури системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів, загальна характеристика її складових та факторів, що на неї впливають.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що СПП МЕ виступає частиною системи вищої професійної освіти й розвивається під впливом провідних світових тенденцій, соціально-економічних, суспільно-політичних та культурних змін в Україні, тенденцій у розвитку соціальної та економічної політики, економічної науки, педагогіки, психології. Система інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів динамічна. Її динамічність зумовлена зв'язком із системою загальної освіти.

СПП МЕ включає: мету, підходи, принципи, зовнішні фактори, навчально-виховне середовище, що складається з трьох рівнів (інтеграційного, стратегічно-тактичного та тактично-оперативного), які наповнені відповідним змістом і побудовані на основі синергетичного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та ітераційного підходів; результат та систему зворотних зв'язків. Структуру системи подано на рис. 1.

З позиції синергетичного підходу системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів, що включає сумісні види діяльності викладача (навчання, виховання, розвиток) та студента (учіння, самовиховання, саморозвиток), надається відмінна риса – неперервна взаємодія її компонентів, яка обумовлює її „самостійний рух”, тобто розвиток, понад те, такий розвиток має бути спрямованим. Але говорити, а тим більше реалізувати спрямований розвиток можна лише тоді, коли задані мета, необхідні можливості (засоби) та, коли можливо передбачити результати діяльності.

Ціллю сучасної професійної підготовки з позиції синергетичного підходу може виступати формування особистості, яка саморозвивається як у професійному, так і в соціальному напрямках. О.А. Булавенко вважає, що для досягнення максимально можливого результату освіти необхідна повна відповідність мотиву до цілей того, хто навчається, – основний мети педагогічної системи: створенню організованого, навмисного і цілеспрямованого впливу на формування особистості із заданими якостями [2]. У нашому дослідженні така ціль трансформується у мету функціонування системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів – формування компетентності економіста як професіонала та людини, яка розглядається з трьох різних позицій: як соціальне замовлення, як освітня мета та як повсякденна реалізація (див. рис. 1). При цьому зміст професійної підготовки потребує нових принципів структурування, які відображують системно-цілісну єдність людини й світу, та спиратись більшою мірою на інтеграцію.

Зауважимо, що таке визначення цілі відповідає також особистісно орієнтованому та компетентнісному підходам до побудови пропонованої системи.

Слід також зазначити необхідність ефективності системи інтегративної професійної підготовки, яка забезпечується такими рисами: зрозумілість для всіх, хто навчається, роботодавців та постачальників освітніх послуг; підкріплення гарантією якості; здатність до внутрішнього та зовнішнього контролю; здатність до виявлення та виправлення помилок; урахування інтересів постачальників та мети кінцевих споживачів; сумісність із системами професійної підготовки економістів інших країн.

Система інтегративної професійної підготовки є відкритою системою, отже, вона взаємодіє із зовнішнім середовищем: зазнає на собі його вплив та сама впливає на нього. О. М. Дахін пропонує розглянути відкритість системи освіти у двох аспектах: внутрішньому (гнучке використання в процесі навчання та виховання всіх існуючих педагогічних систем, технологій, моделей, жодна з яких не може претендувати на абсолютну завершеність) та зовнішньому (швидке реагування освітньої системи на плінні соціально-економічні та соціокультурні умови, своєчасне виконання соціального запиту суспільства та широким виходом у світовий освітній простір), а саму систему освіти – як компонент єдиного соціально-економічного та культурного простору [3]. Таким чином, внутрішня відкритість системи забезпечить нам засоби досягнення мети за рахунок мирного співіснування різних педагогічних концепцій при професійній підготовці економістів, а зовнішня відкритість дозволить здійснювати взаємний вплив системи та соціально-економічного середовища, а також вплив світового інформаційного простору.

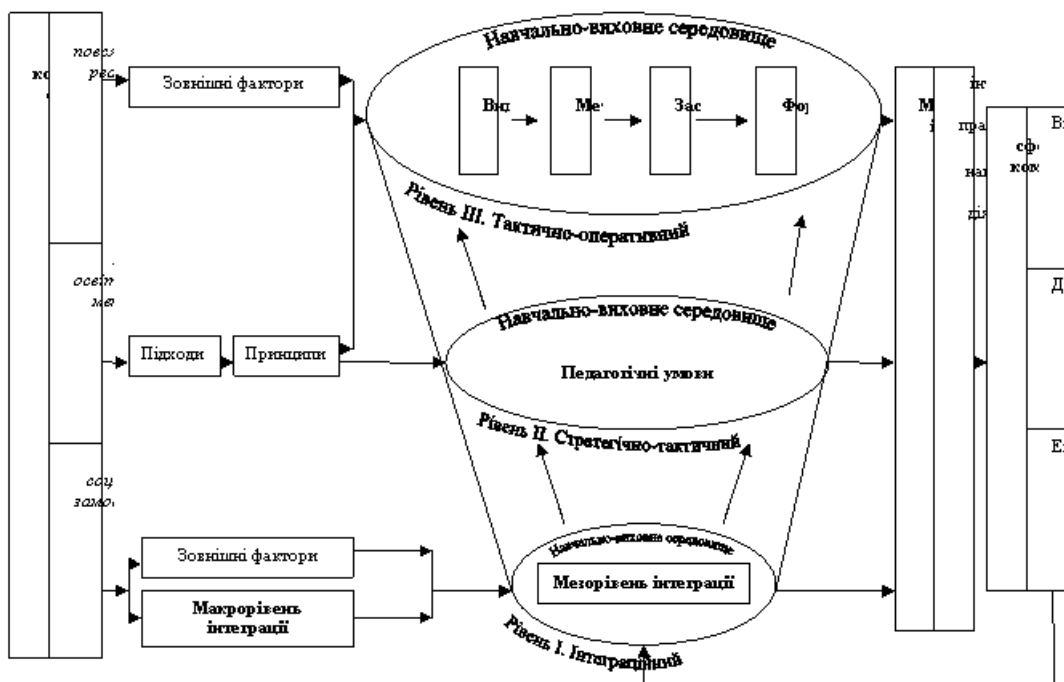

Рис. 1. Загальна структура системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів

При цьому, взаємовплив буде тим благотворнішим, чим повніше в системі буде використано інформацію, яку постачають ринок освітніх послуг та

ринок праці, з одного боку, та чим вище затребуваність спеціалістів, продукованих зазначеною системою, роботодавцями, з іншого. Зауважимо, що основною метою професійної освіти є підготовка кваліфікованого спеціаліста, здатного до ефективної професійної праці за спеціальністю та конкурентоспроможного на ринку праці. У зв'язку з цим, якість підготовки випускника необхідно розглядати в контексті соціального замовлення на освіту.

Отже, важливим завданням при створенні СІПП МЕ є інтеграція вимог ринку праці та пропозицій ринку освітніх послуг до критеріїв відбору студентів до вищих навчальних закладів, які готують фахівців галузі економіки та фінансів, у межах міста, регіону, країни, а також слід урахувувати вплив, який здійснює на систему професійної підготовки економістів інтеграція України у європейський економічний та освітній простір.

Таким чином, нами виокремлено *зовнішні фактори*, які впливають на названу систему, а саме: на світовий інформаційний простір; ринок праці; ринок освітніх послуг; критерії відбору студентів; інтеграцію України в європейський економічний та освітній простір.

Розглянемо кожний з цих факторів докладніше.

Розвиток ринку праці, динаміка змін на ньому значною мірою залежать від сукупності соціально-економічних, психолого-педагогічних, управлінських, зовнішніх і внутрішніх чинників [4].

Досить тривожним, на думку Н. Г. Ничкало, є й те, що майже кожен п'ятий працівник з вищою освітою обіймає посаду, яка не відповідає рівневі й профілю його освіти, а кожний третій – зайнятий на роботах, що не потребують такого рівня освіти. Маємо визнати, що результатом гонити багатьох навчальних закладів недержавної форми власності (приватних), а також і державних на платних (комерційних) засадах стало значне зростання кількості фахівців з економіки та права: за п'ять років (2000–2005) цей показник зріс у півтора рази [4].

Багатоаспектність ринку праці зумовлює звернення до ключових категорій ринкової економіки. Це такі: економічна активність населення; попит та працевлаштування робочої сили; зайнятість працівників та її характеристики; динаміка руху за видами економічної діяльності; безробіття, неповна зайнятість; професійна підготовка й підвищення кваліфікації; неперервна професійна освіта як світова тенденція й провідна умова державної політики. У змісті кожного з цих понять, тісно пов'язаних з поняттям „ринок праці”, інтегруються ознаки сукупності чинників економічних, соціальних, психолого-педагогічних, андрагогічних, правових, прогностичних. У цьому контексті об'єктивно постає питання взаємозв'язку ринку праці і педагогіки праці [4].

Приймаючи на роботу тих чи інших спеціалістів, роботодавець оцінює не тільки загальний обсяг знань, які отримав студент, але і його здатність швидко орієнтуватись у предметній галузі, швидко адаптувати свої знання, навички та вміння до інформаційного середовища, що змінюється, швидко засвоювати нові можливості, які відкриваються завдяки інноваційним змінам, що відбуваються в галузі техніки та технологій. Отже, при побудові системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів треба враховувати, що ті, хто навчається, мають не тільки опанувати зміст тієї чи іншої професійної діяльності, а й засвоїти технології її виконання на робочому місці.

Загальна думка роботодавців, за опитуванням журналу „Елітний персонал” [5, С. 310], свідчить, що освітні заклади не приділяють достатньої уваги розвитку особистісних якостей випускників відповідно до „ринкових” потреб. Потенціальний співробітник економічної сфери має виходити із стін вищого навчального закладу з документом, який характеризує його як професійні, так і особистісні якості. Проаналізувавши такий документ, обидві зацікавлені сторони (випускник та той, хто наймає) можуть добитися спільної мети: ефективного задіяння вчорашнього випускника у трудовому процесі комерційної фірми, державної установи, банку тощо з максимальною користю для обох сторін. Отже, при побудові системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів треба враховувати, що ті, хто навчається, мають набутися певних особистісних якостей, що дозволять їм більш ефективно здійснювати професійну та соціальну діяльність.

Світова економічна спільнота в усі часи керувалась принципом „попит-пропозиція”. Саме попит ринку на спеціалістів із чітким переліком компетенцій має формувати вимоги освітніх стандартів. Багаторічні дискусії педагогів та роботодавців показують, що традиційний опис результатів навчання не дозволяє повною мірою визначити рівень якості підготовки того, хто навчається. На практиці часто спостерігається невідповідність оцінок у дипломі та фактичних компетенцій молодого спеціаліста: за однакових умов (вік, освіта, середній бал диплома, посада тощо), одні фахівці добиваються видатних успіхів, а інші, навпаки, виказують явну невідповідність посаді, яку займають.

Таким чином, диплом ВНЗ з різних причин не надає роботодавцеві гарантії того, що кандидат дійсно опанував усіма вміннями та навичками, які зазначені у додатку. Особливо це стосується фахівців економічної сфери, адже підготовку спеціалістів сфери економіки та фінансів здійснюють майже всі вищі навчальні заклади (а не тільки спеціалізовані) та виконують це на зовсім різних рівнях.

Для розв'язання цієї проблеми та спряження потреб ринку праці з пропозицією освітньої системи та, відповідно, підвищення якості освіти економістів, доцільно модернізувати зміст навчальних програм на основі компетенцій, які висувають роботодавці. Тобто, зіставляючи перелік компетенцій, необхідних спеціалісту в конкретній предметній галузі (модель спеціаліста), з переліком компетенцій випускника ВНЗ, які плануються, за спеціальністю в тій самій предметній галузі (модель випускника), система освіти буде здатна цілеспрямовано готувати спеціалістів, які задовольняють вимогам ринку праці. Перевага буде в тих навчальних закладах, які першими зреагують на зазначені вимоги ринку праці, тим самим наповнивши ринок освітніх послуг.

В межах системи інтегративної професійної підготовки ми гарантуємо тим, хто навчається, отримання знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності, важливих як з точки зору процесів навчання та виховання самих по собі, так і з точки зору затребуваності випускників як фахівців на ринку праці.

Таким чином, ми доходимо висновку про необхідність врахування при підготовці економістів попиту ринку праці та пропозиції ринку освітніх послуг. Але слід уникати й крайнощів. В. І. Байденко зауважує, що компетенції та результати не можуть формуватися без викладачів, роботодавців, студентів, випускників, але пріоритет має залишатися за академічними колами. В протилежному випадку, можна опинитися у полоні ринку, вульгарних тенденцій лібералізму, неолібералізму та глобалізму („академічного капіталізму”) [6].

Ми підходимо до ще одного важливого питання: чи зможемо ми гарантувати якісну підготовку фахівця галузі економіки та фінансів, згідно вимог стандартів, компетенцій, бажань роботодавців та самих майбутніх спеціалістів, якщо на вході отримуємо абітурієнтів без відповідних задатків? Причому високі бали за профільними предметами не гарантують якостей, необхідних для опанування спеціальностями в економічній галузі.

За нових правил прийому ми не можемо перевірити в абітурієнтів навіть його знання та вміння розв'язувати задачі, покладаючись тільки на результати зовнішнього тестування. Годі й казати про перевірку професійних схильностей абітурієнта, його пізнавальних, волевих, моральних та інших якостей, які дійсно потрібні майбутнім фахівцям економічного профілю. От і виникає на виході парадоксальна ситуація, за якої ринок праці ніби заповнений дипломованими спеціалістами, але їх компетентність знаходиться на досить низькому рівні і не в змозі задовольнити потреби суспільства в фахівцях сфери економіки та фінансів.

У таких умовах необхідно обов'язково передбачити проведення тестування щодо наявності схильностей до економічного фаху при прийомі до вищих навчальних закладів за зазначеним напрямом навчання.

Отже, *критерії відбору студентів* повинні мати такий вигляд: попередній рівень освіти; наявність сертифікатів зовнішнього тестування з математики та української мови; додаткові вступні випробування професійної спрямованості.

Тільки відповідність абітурієнта зазначеним критеріям може гарантувати студенту (який виступає «замовником-продукта») отримання потрібної для здійснення професійної діяльності компетентності економіста в результаті навчання, роботодавцю сфери економіки та фінансів (який виступає в якості «замовником-споживачем») – отримання компетентного спеціаліста, відповідного потребам міжнародного ринку праці, а навчальному закладу (який виступає «постачальником-виконавцем») – репутацію на ринку освітніх послуг, як гарант затребуваності та конкурентоспроможності на ринку праці підготованих ним випускників-економістів.

На сучасному етапі функціонування вищої освіти в Україні, при збереженні досягнень і традицій української вищої школи, ґрунтується на інтеграції системи вищої освіти у європейську і світову систему вищої освіти [7].

Вступ до європейської системи ґрунтується на взаємозв'язку між вищою освітою і соціально-економічною системою в цілому, оскільки сприятливість освітнього середовища до сучасних ідей і тенденцій модернізації робить вищу освіту суттєвим важелем загального розвитку суспільства [8].

Найпотужніший вплив на систему інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів має інтеграція України у європейський економічний та освітній простір. Якщо вища освіта ефективно і динамічно взаємодіє з іншими соціальними підсистемами, наприклад, із промисловістю або економікою, то їхній вплив на швидкість і рівень навчання у вищій освіті підсилюється. Така ситуація сприяє розвитку мобільності, здатності знайти роботу і конкурентоспроможності, а також впровадженню більш гнучких і ефективних структур, тобто в кінцевому підсумку зближенню з європейським простором вищої освіти [8].

Особливо цей вплив відчувається на тактично-оперативному рівні, адже в умовах інтеграції та створення єдиного освітнього простору більш підходящими є системи, які не залежать від форми навчання та особливостей національних освітніх систем різних країн, легко адаптуються до нових форм та технологій освітнього процесу.

Концепція європейського простору вищої освіти передбачає зосередження уваги саме на тих компонентах освіти і виховання нового покоління випускників, які найбільш потрібні з погляду соціальних змін [8]. Згідно з цією концепцією нами сформовано компетентність економіста, що є результатом функціонування системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів.

Для досягнення мети система інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів повинна мати певні можливості – засоби досягнення цілі. А засоби, ресурси, необхідні для забезпечення формування компетентності економіста як професіонала та людини, дає нам навчально-виховне середовище, побудоване на ґрунті мезорівня інтеграції, під впливом зовнішніх факторів та макрорівня інтеграції з урахуванням певної підсистеми принципів.

Навчально-виховне середовище системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів є освітнім середовищем. Отже, за дослідженням

З.Н. Курлянд [9], є складовою частиною соціального середовища, в якому розвивається і формується людина. Це середовище являє собою комплекс умов, зовнішніх сил та стимулів, які впливають на індивіда (Р. Баркер) [9].

Як було зазначено раніше, навчально-виховне середовище являє собою просторову фігуру, в якій ми виділяємо три рівні, котрі є перетинами, обумовленими впливом зовнішніх факторів, а весь інший об'єм заповнено зв'язками між відповідними перетинами.

I рівень (інтеграційний): створюється внаслідок перетину навчально-виховного середовища з глобальними інтеграційними процесами та зовнішніми факторами („світовий інформаційний простір”, „ринок праці”, „ринок освітніх послуг” та „критерії відбору студентів”) шляхом інтеграції (див. рис. 2) і містить макрорівень, який забезпечує зовнішню інтеграцію СПП МЕ. Види інтеграції з макрорівня входять до навчально-виховного середовища системи і стають підґрунтям мезорівня, процес переходу створює внутрішню інтеграцію системи. Види інтеграції з мезорівня забезпечує зовнішню інтеграцію індивіда та переходять у мікрорівень. Процес переходу створює внутрішню інтеграцію індивіда, що приводить через інтеграцію знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності до формування відповідного рівня компетентності економіста.

II рівень (стратегічно-тактичний): створюється внаслідок перетину навчально-виховного середовища з принципами побудови системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів, які є наслідком синергетичного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та ітераційного підходів на ґрунті спеціально визначених принципів. Підсистема принципів (стратегічна складова СПП МЕ) входить до навчально-виховного середовища перетворюючись на педагогічні умови (I тактична складова). Реалізація педагогічних умов забезпечить інтеграцію знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності, отже сформованість відповідного рівня компетентності економіста.

III рівень (тактично-оперативний): створюється внаслідок перетину навчально-виховного середовища з зовнішнім фактором „інтеграція України у європейський економічний та освітній простір” та підсистемою принципів шляхом наповнення конкретними видами (II тактична складова), методами, засобами та формами навчання, які забезпечують інтеграцію знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності (тобто є вихід на мікрорівень інтеграції), що призведе до формування відповідного рівня компетентності економіста.

Все навчально-виховне середовище пронизано ідеями розуміння студента як самоцінності, створення умов для самоорганізації, самореалізації та творчого розвитку особистості молодшої людини як вищої сили розвитку суспільства та країни в традиціях етнополітичної держави, що складає основу формування системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів та певною мірою дозволяє забезпечити розв'язання глобальних проблем людства. При цьому одним з важливіших факторів розвитку зазначеної системи є активність, ініціатива та самоорганізація особистості студента, що в результаті забезпечує сформованість компетентності економіста як професіонала та людини.

Свідомість того, хто навчається, є провідним фактором інтеграції в професійній підготовці, де інтегрується не зміст як такий, а послідовно інтегруються знання та свідомість.

Важливу роль при цьому відіграє потенційно активне середовище, яке не може з власної ініціативи вступити у взаємодію з людиною, але людина, вступивши у таку взаємодію, одержує реакцію, відповідну характерові середовища. Так здійснюється процес „входження” студента в середовище, яким керує педагог і який підпорядковується законам структури і функціонування середовища [10].

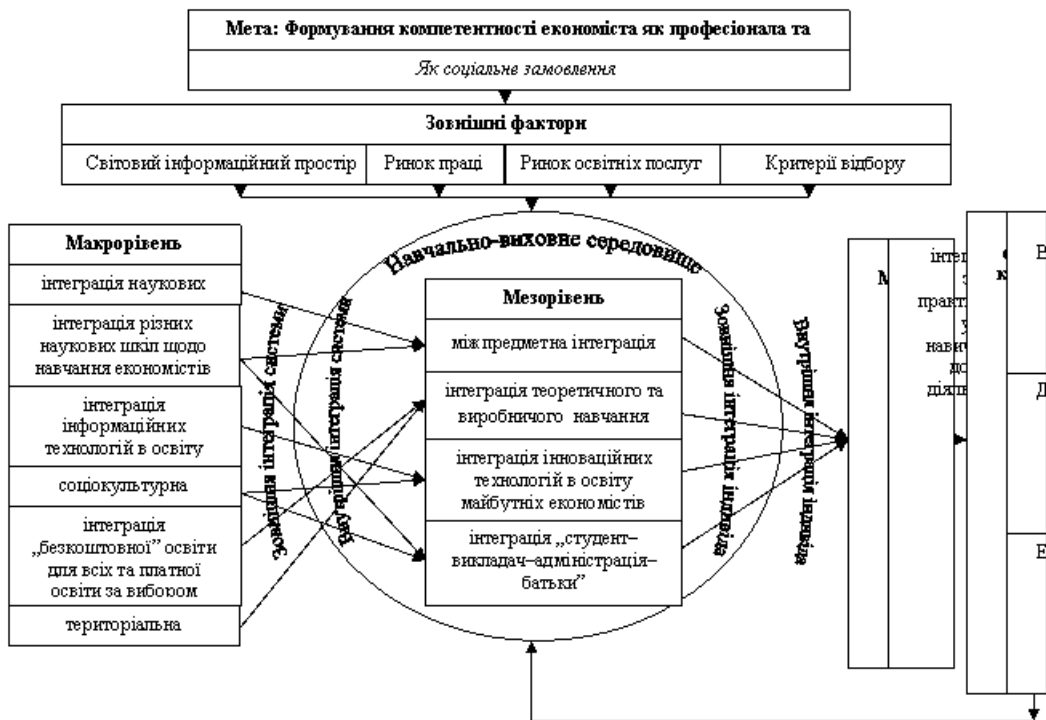

Рис. 2. Структура системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів (рівень I)

Потенційно активне навчально-виховне середовище у системі інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів оперує можливостями для активної взаємодії зі студентами. Але, на думку В. Буряка, середовище, яке активно впливає на особистість студента, може придушувати активність і самостійність і тим самим знижувати ефективність професійної підготовки [10]. Однак, автор зауважує, що зазначене протиріччя може зняти викладач за умови вмілого управління процесом. Отже діяльність викладачів та тьюторів із забезпечення інтеграції знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності може розглядатись як інтеграційний механізм.

Але не слід забувати, що з позицій синергетичного підходу природно розглядати студента як систему, здатну до самоорганізації та розвитку, рефлексії та навчання. Самоорганізація виявляється у самоузгодженому функціонуванні системи – студента як суб'єкта навчання, за рахунок її прямих та зворотних зв'язків із навчально-виховним середовищем системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів, яке в свою чергу саморозвивається (наша система динамічна, відкрита, нерівноважна, отже, ці властивості має і будь-яка її підсистема, зокрема навчально-виховне середовище).

Перед системою інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів стоїть завдання випустити професійно мобільного, здатного адаптуватись до змін зовнішнього середовища економіста, який має здатність до цілеспрямованого пошуку, ухвалення рішень та самоорганізації.

Ще раз звернемо увагу на те, що всі перетини навчально-виховного середовища мають вихід на мікрорівень (тобто на індивіда), що призводить через інтеграцію знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності до формування відповідного рівня компетентності економіста. Адже знання породжуються в культурі та науці, відтворюється воно у навчанні (різноманітними дидактичними засобами), а використовується в соціальній практиці. Використання та застосування знань у продуктивній формі – основа для формування компетенцій. Отже, інтеграція знань, практичних умінь, навичок та досвіду діяльності призводить до формування компетентності економіста, яка є існуванням знань, вмінь та навичок у вигляді професійних та соціальних практик. Сформованість компетентності економіста може бути діагностованою на трьох рівнях.

Саме тут постає питання діагностики сформованості компетентності економіста. Однак компетентність економіста як складена та об'ємна якість практично не піддається прямому діагностуванню в ході випробувань у формі предметних або навіть міждисциплінарних іспитів. Разом з тим окремі її компоненти, у першу чергу пов'язані із знаннями та окремими професійними вміннями, можуть бути діагностовані. Особливі труднощі в оцінці компетентності випускника визиває та обставина, що для цього потрібно мати дані про успіх (або неуспіх) діяльності у професійній сфері, з якою він звичай ще не стикався. Компетентність економіста ми використовуємо як мірило оцінки випускника, заздалегідь визначивши похибку, пов'язану з досвідом професійної діяльності.

Таким чином, нами відтворено структуру системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів, виявлено фактори, які на неї впливають,

окреслено проблеми діагностування компетентності економіста.

Подальші розвідки вбачаємо, по-перше, у формулюванні підсистеми принципів створення СПП МЕ; по-друге, у розробці педагогічних умов формування компетентності економіста в СПП МЕ; по-третє, у визначенні види, методів, засобів та форм навчання; по-четверте, у створенні діагностичних методик щодо визначення рівня сформованості компетентності економіста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нічуговська Л. І. Науково-методичні основи математичної освіти студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів : Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / Л.І. Нічуговська. — К., 2005. — 36 с.
2. Булавенко О. А. Проектирование содержания и технологии непрерывного экономического образования в профессиональных учебных заведениях: Автореф. дис. на соискание научн. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.08 „Теория и методика профессионального образования” / О. А. Булавенко — Брянск, 2007. — 42 с.
3. Дахин А. Н. Игры детские + мысли взрослые = педагогика серьёзная. — Режим доступу: <http://www.npstoik.ru/vio/inside.php>.
4. Ничкало Н. Г. Развитие профессиональной освіти і навчання в контексті європейської інтеграції / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. — 2008. — № 1(58). — С. 57 - 69.
5. Глобализация образования: компетенции и системы кредитов / Под общей редакцией профессора Ю. Б. Рубина. — М.: ООО „Маркет ДС Корпорейшин”, 2005. — 490 с.
6. Байденко В. И. Концептуальная модель государственных образовательных стандартов в компетентностном формате (дискуссионный вариант): Материалы ко второму заседанию методологического семинара. — М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. — 21 с.
7. Табачник Д. Стан та перспективи розвитку освіти в Україні у контексті євроінтеграції // Вища школа. — 2004. — № 4.— С. 3-21.
8. Малица М. Виходження країн Чорноморського регіону до європейського простору вищої освіти // Вища школа. — 2005. — № 5.— С.35-58.
9. Курлянд З. Н. Виховне середовище ВНЗ – чинник творчого розвитку майбутнього вчителя // Революція в освіті: глобалізація та індивідуалізація – погляд у майбутнє: збірник матеріалів міжнародної конференції. — Одеса, 2007. — С. 74-81.
10. Буряк В. Методологічний аспект побудови навчального процесу // Вища школа. — 2007. — №1.— С.10-19.

Подано до редакції 29.09.08

РЕЗЮМЕ

В статье представлены определение и структура системы интегративной профессиональной системы подготовки будущих экономистов, а также факторы, влияющие на нее, обозначены проблемы диагностики компетентности экономиста.

SUMMARY

The article presents the definition and structure of the system of integrative professional training of future economists, as well as factors influencing it; reveals some problems of diagnosing economists' competence.
